

CANTECULU AMOREI

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

LITERATURA PROVENÇALE.

(Continuare.)

Se vedemu acumu, cari suntu traseturele, ideiele principali ale cestiunatei poesie de amórea?

Iuainte de tóte intempinàm alegori'a amórei impromutate de la cei betraui; numai câtu aici nu e dieulu Amoru, ci mai totdeun'a dieiu'a Amórea, probabile pentru acea, fiindu-câ cuventulu „amoru“ sî altele de terminatiunea acést'a in limb'a provençale suntu de genulu femininu. Diein'a Amórea se intipuesce cu o lance séu sagéta, cu carea vulnerédia animele. Petru Raimon de Tulus'a dîce:

Sciú acumu, ce-adîncu ranesce
Amórea cu lancea sa;
Ci-âncu n'amu potutu aflá,
Ce blandu ne tameduesce;¹⁾

éra Uc Brunet canta:

Usioru ranesce-Amórea cu-a sa lance.
Ea e unu spiretu sî ne jóca feste.
O vedi numai in imaginatiune,
Svavu sare 'n ochiu din ochiu, de-ací se pune
In anima, de-ací in sentiu ea este.

Pre toti supune-asiá sî 'n voia-i pléca
Câti se-i sierbésca scopulu i-a alesu;
Ci-atátu mai mari doreri le face-adesu,
Cerendu câ-a ei dorere se le placa.

Pentru-estu nedreptu ne cere multiamita,
Sî 'n tonu superbu mai cere umilire:
Câ-amenintiári in contra-i ori sierbire
Ori rugi n'ajuta, nici fede²⁾ neclatita.

Trubaduriloru amórea le este iavetiatóri'a cantului; totu ce in acestu respectu le succede, au se multiamésca amicei, amantei loru; câci nu frumseti'a naturei e cea ce i îndemna sî miséca a cantá, nu iéru'a sî vér'a suntu frumóse, ci e frumosu acelu anutempu, pre care ni-lu aduce amórea. Preste totu amórea trece la trubaduri de creatóri'a a totu ce nobilita pre omu, de isvorulu primordiale alu umanitáti sî umanismulu. Frumosu sî caldurosu o esprime ast'a intre altii Pons de Capdeuil, cantandu:

Ferice, déc' ai castigatu fortun'a
Amórei, câci ea-i funtea a totu bunulu:
Moralu, voiosu prin ea se face omulu,
Sinceru, finu, umilu, de 'naltu sentiu intr'un'a;
Platesce mií la lupta sî la svatu,
Din ea purcese nu unu mare faptu.

Mai departe obiectulu canteculu de amórea lu-formédia fórté adese-ori contemplárele asupr'a acestei pasiuni, cumu si regulele si prescriptele ei. Anume pacienti'a, rabdarea e regul'a de auru a amantiloru, e talismanulu, dinaintea carui anim'a iubitului se deschide; amesuratu acestei trubadurii se dechiara pre sine vasali si sclavi ai amanteloru sale. Taciturnitatea, pastrarea secretulu inca e o conditiune neaperata a iubirei credintióse; cu atátu mai vertosu, câci gurele rele, vorbele rele ale defaimatoriloru sî jalusiloru nu o singura relatiune intima a stricatu dejá si nimicitu.

A si fostu de lipsa acésta padia a taciturnitatei in afaceri amoróse; pentru câ ce privese relatiunile de acésta tépa cu femeí maritate, barbatií acestor'a paru a nu fi consentitu totdeun'a

¹⁾ Cumu se pare, alusiune la *Ovidiu* Remed. amor. 43:
Discite sanari, per quem didicistis amare:
Una manus vobis vulnus opemque feret.

²⁾ Fede=credintia; cuventu usitatu in muntii apu-seni; — nu-i omu de fede=nu-i omu de credintia.

cu principiile cam lasce și desfrenate ale timpului; ba chiar și asemeni relațiunii cu domnișoarea lu-es-puneă uneori pre bietulu poetu resbunării din partea consangeniloru adoratei lui. Intimități de aceste trubadurulu Gvilielmu de Cabestaing, spunu, că le-a platitu cu vieti'a, éra Petru Vidal cu limb'a.

Din astfeliu de cause trubadurii și-decantă damele loru mai de comune sub nume alegorice, că estmodu se se padiésca celu puçinu form'a decentiei; căci de altminte dam'a intielésa sub cutare numire alegorica, dorindu ea a fi laudata și prêmărita de poetulu seu, nu poteă și nu eră iertatu se remana necunoscuta. Din acelesi cause nu poetulu însusi presentă poesi'a sa damei sale, ci o trameteă prin altii, mai vertosu prin juculatori, cari o cetiă ori o proponeă în modu musicale adoratei poetului; căci adeca, precumu indegetaramu dejă în cele precedente, pe acele timpuri de regula nice cavalerii nice dómnele nu pré scieă carte.

Altecum domnindu pe acele timpuri în mare mesura aplecarea spre placerile sentiuali, alesu poporatiunile Franciei treceă cu usioretate și cu puçini scrupuli preste referintiele matrimoniale, precumu atesta între altele fabulele (fabliaux) franceze antice, din cari dóue treimi se ocupa de barbati insielati în credinti'a conjugale. Asemeni amori secrete, neiertate, sentiuali ocașionara asiá-numitele poesie de di séu de reversatulu dñoriloru (albas).

(Va urmá.)

DR. GREGORIU SILASÎ.

Amentirei

scumpului meu copil **Ciprianu** nasc. în 3 Noemvbre 1883. st. v. — † de anghina difteritica în 5 Oct. 1887 st. v.

Unde esci drag'a mea »luna plina«,
Unde ti-su ochii cei mari, caprii?
Unde e faci'a t'a dulce, senina,
Unde te-ai dusu tu, de nu mai vii?

Unde-su cantarile t'ale voióse:
»Totu curgi pèrèule pintre fénatie?
Totu ai tu câmpule vechi'a-ti verdétia?«
Unde suntu vorbele t'ale doióse?

Unde-i costumulu frumosu, românescu,
Ce — la beserica mergèndu — 'lu luái?
Unde-i, ah, chipulu teu blându, angerescu,
Cu care grigile ne alinái?

Cum de-ai lasatu-o pe drag'a-ti mamuca
— Pe »paseruic'a ta cea mai iubita?« —
Si, mângaiere sè-si afle ea, und' sè se duca
Cu anim'a-i arsa, de doru-ti sdrobita?

»Inca odata!« — strigái tu totu mai amortitu,
Cându nóptea din somnu te trediámu,
De-ti improsicámu medicine în gútu,
Dela cari vindecare sperámu.

»Inca odata«... si »inca odata«...
Resuflareá-ti se totu inchideá,
Pân' ce-a sciintiei amara respłata
Fù vorb'a — că nu-i mai scapá.

Atunci sciinti'a cu vitreg'a-i mila
Gútu, o, dragulu meu t'i l'a deschisu,
Ea aeru ti-a datu prin trist'a »canila«, 1)
Dar' graiulu teu dulce pe veci l'a inchisu.

Si numai guriti'a, mánutiele-ti scumpe
Semne de voi'a t'a inca ni-a datu,
Pâna ce-'n lupta cu mórtea 'ncepu-i comesiuc'a a-ti
[rumpe,
Pâna ce blandulu teu sufletu la ceriu a sburatu.

Pace i-ai datu, Dumnedieule! dara amara
Este dorerea mea. Că-ci eu am vrutu
Se fia »eluu« o stânca în scump'a mea tíera,
— Alu poporului meu si alu patriei scutu. —

Dar' daca, o, Dómne, asia-ti place Tie,
Se-mi iai înainte de tèmpu, ce mi-ai datu:
În genunchi si cu lacrimi me rogu si dicu: »Fie!
Că-ci: »Domnulu a datu, Domnulu a luat!«

Cernautiu, în 24 Octomvre st. v. (sâmbat'a mortiloru) 1887.

C. Morariu.

TÓMN'A.

— Schitia. —

Vèntulu sbiciuái frunzele galburii a alei de
lânga cas'a, prin a carei feréstra se zareáu con-
turele unei figuri femeesci.

Manile ei tieneáu inca pies'a de cantu, cu
care aveă se delecteze elegantulu publicu, ce în
asta séra se intruneă spre a inauguré sessionulu con-
certelor. — Ultim'a proba si tonulu de incheiare
resunase de multu — cu tóte inse, nemisícata 'si
pironise ochii la merunt'a plóie, ce pustéii între-
gulu piatuu.

Din coltiulu sofei gândeă mam'a cântaretiei
la dñele trecute — la bunulu si belsiugulu loru...

»E frigu!« murmurá ea, ratacindu cu gân-
dulu la placerile unui cuptoriu caldu, ocolitu de-o
familia povestitóre...

Nici cu-o siópta nu-i respunse. Tacere fù...
tacere remase, pâna se lasă fumurós'a cetia, ce
intunecă totu.

1) Instrumentulu, ce se baga în gútitu a celoru operati de
anghina difteritica.

Atunci aprinse lamp'a — trase perdelele si dîse fetei: „e tîmpulu!...”

Masînalmente puse pies'a pe pultulu clavirului, apoi asiediîndu-se inaintea oglindei, 'si incheştă mînila pe pôle.

Afara viscolia — suflarea vîntului trosni sialuzin'a.

Ea trasari. Mam'a oftă: „ah! e tîmna... dupa ea vine iern'a...”

— Tîmna!... murmură fêt'a peptenîndu-si perulu, a carei negretia aruncă undulari luciöse.

Mam'a i-lu impartî in o frisura moderna, si probă efectulu unor admirabile rose „marsialu Nill.”

— Mi-le lasi? intrebă ea.

„Nu, suflăt'a mea! prospecti'a loru ti-e des-avantagiösa. Nisce ghocei din buchetulu d.-lui Stavrea, si unu picu de rosîu pe obrazu, ar' escamotă paliditatea-ti adîncea...”

— Ea-si redică ochii, că in o muta intrebare.

„Da, fiic'a mea! — pudruirea nu mai e de ajunsu cîndu smaltîulu antaie-i tineretie e trecut...”

Unu suspînu urmă, — suspînu mai usioru că esalarea profumului de flöre, — apoi figur'a fetei se inclină spre oglînda.

— Tîmna! — sioptî in sine, cu acelu amaru a desamagirei ce röde pâna la inima.

Tîmna afara... tîmna si aici in faci'a frumsetiei laudate, a fetei serbatorite. Oh! si totu-si asta sosire a tîmnei, in multe esistinti femeesci e mai dulce, că antăi'a primavéra.

„Visezi? apostrofă mam'a in grigi. Vrei de nou că nebunele-ti visuri se derîme temeli'a unui viitoriu siguru?”

In spiritulu fetei se ivi o icöna scârbösa. — Eră tipulu unui barbatu trecut prin acele fase, dupa care nu mai remâne nici umbra de sîmtiu, caracteru si vîrtuti barbatesci.

Netagaduitu inse posedă cäv'a-si.

Eră avutu.

Fêt'a se sculă, schimbandu-si toalet'a cu unu vestmentu elegantu — dar' neplatitu.

Cu ganduri caotice 'si puse medailonulu la gätu. Suveniru si ilusii o napadira — suveniru vechi in o inima tinera.

Si ea avuse visuri si nadejdi, precumu suntu date juniei. Totu ce avuse fû curatu si idealu. La ce dar' asta ispita... asta nenorocire ce cutropiä totu ce adunase si zidise sfântu in pep-tulu ei?

„Prospicîezi de minune!” esclamă mam'a ei.

„Nimeni nu ar' crede că ai trecut de döuedieci si... Inse totu atätu, vrîndu adi ai face invingeri precumu ai facutu la antăiulu balu. Dar' tu visezi de amoru — si societatea ce inca ti-se inchina, mîne va redică din umeri dicîndu: „Dsiör'a? Oh! a fostu o frumsetia...”

Sîmtiulu mai gingasiu a fetei, fû atinsu. Ea tremură, resuflîndu greu.

„E frigu!” dîse mam'a — „va fi si mai frigu, si noi nu avemu darabu de banu in casa...”

Seraci'a — vai! asta ascunsa seracia, cätu de ticalosiesce sfredelă suflétulu fetei?

Si totu-si ar' fi lucratu, s'ar' fi supusu chinului — de nu eră fantomulu soçialu, séu bîrfirea neindurata...

„Grabesce fi'i'a mea, grabesce” — dîse mam'a punendu-i pe umeru entreulu garnisatu cu lebeda.

Ea-si trase manusile, incopciä braciolet'a de-asupr'a, 'si luă pies'a de cantu.

„Dar' buchetulu... buchetulu d.-lui Stavrea nu-lu iei?” echota mam'a cu intristare. — „Intör-cemu dara mai serace de cum plecamu...?”

Intielegere secrete erău florile. Cu ele in mana eră mut'a invoire, unu — dá! la legatur'a pe viétia.

O ochire de spaima aruncă fêt'a in giuru — apoi prinse de buchetu, că naufrageatulu de paiu.

„Tu vrei?” ...

— Vreu!... vîntulu si viscolulu de afara se-lu bagu aici in iuima; din tîmna se intru in ierna. — Un'a iuse te rogu! in viétia se nu-mi mai aduci aminte de asta clipa — de asta in-mormentare a totu ce am avutu teneru si sfântu, in suflétulu meu!...

EMILI'A LUNGU PUHALLO.

University Library Cluj
STATORNICIE.

Cu dragu repovestite vînu dilele ce-au fostu A nöstra mîngaere; si mai că sciü de rostü De câte ori ti-am dîs-o: că tôte trecu mereu, Statornice-oru fi numai parerile de reu. Si éta se'nplinesce ce eu atunci ti-am dîsu: Că visulu unei umbre, că umbr'a unui visü, S'a dusu pe drumulu vecînicu, ne'ntorsu si nefinitu Sperantiile vietiei, cu jalnicu-ti sfîrsitu. Si codrulu si valcean'a se schimba necurmatu, Cu alte frundie teii se'mbraca ne'ncetatü, Statornice suntu numai parerile-mi de reu, Si-a mele suferintie statornice-su mereu.

De-ar' fi se mi te puna sub teiulu leganatü, Cîndu steau'a noptiei blânda resare neschimbatu, Asiu crede că tu döra traesci si n'ai moritu, Ti-asiu sarutä pleöp'a si peru-ti auritu, Feeric'a lumina din boltile ceresci Cu tipulu teu de marmoru te-ar' face se zimbesci, Si n'ar' mai fi pururea unu gîndu, unu doru nebuñu, Statorniciei mele ocolu asiü stä se-i punu. S'ar' scobori din ceriuri ér' pacea-mi pre pamëntu, Pamëntulu s'ar' preface in raiu cerescu si sfântu. Madon'a lui Petrar'ca pare-mi-ar' tipulu teu Si n'ar' mai fi statornici parerile-mi de reu. Dar' nu-i nimicu din totulu ce-acum'a planuiescu, Desiërta e dorinti'a ce'n peptu-mi o sîmtiescu; Si und'a din salcele, si iarb'a din câmpii Si frundiele din codrii, si stînc'a din pustêi Se schimba totu intr'un'a: eu inse nu me potü, Regretulu mortiei t'ale, e-n tôte, si e totu!

TRAIANU H. POPU.

Strad'a Carmen Sylva.

— ROMANU. —

(Urmare.)

XXIV.

O decisiune.

„Nu credu, nu credu, Traianu nu s'a logoditu cu alt'a, isbucni Corali'a.

„Asia dara dupa tóte me mai faci si min-cinósa,“ replicà Catincuti'a.

„E nebuna, nu spui eu cà-i nebuna,“ reluà cocón'a Zamfira. „De adi diminétia de cându ne-amu sculatu, totu de ea stáu si totu inzadaru i vorbescu. Nici nu scii draga câtu reu i se póte trage din incapatínarea ei?“

„Incapatínare?“ facù Catincuti'a, care nu scia se-si esplice indata acestu cuvèntu.

„Da, incapatínare,“ afirmà cocón'a Zamfir'a, „càci ce póte fi staruinti'a ei pe lângã acestu tineru umaritu cá hotiu...“

„Mama... asia te rogu,“ o intrerupsè Corali'a agitata.

„Intrebi cà ce póte fi acea staruintia?“ dîse Catincuti'a cu unu aeru de superioritate, „este amoru, matusica draga.“

„Hamoru!“ esclamá cocón'a Zamfira, „dar' cuvinese pentru o fata cinstita se trateze hamoru, se-si strice viitoriulu, vai de pecatele mele, ce am gresitu eu de sum atátu de pedepsita. Acumu cându credeam cà scapu de acésta afurisita de seracie, care 'mi suges si maduv'a din mine, acumu cându 'mi vine unu ginere cá din ceriu picatu, omu cu dare de mâna, la care nadejduiam cà voiu gasi si eu vre-unu unghiosioru unde se-mi odichnescu betranetiele, se traiescu in tichna...“

„Unu ginere,“ i taià vorb'a Catincuti'a, care nu mai poteá sè se rabde in nesciinti'a acestei impregiurari insemnate.

„Dar', nu ti-a spusu unchiulu teu Vasilache?“ intreba cocón'a Zamfira.

„Nici unu cuventu macaru, hainulu!

„Pst, nu vorbi asia de benefacatoriulu teu! I-a scrisu boieriulu Furculici, cà a avutu de gându se via la balu.“

„Dar' n'a venit?“

„Nu, cà nu l'au iertatu interesele mosiei, — vine inse si vrea se petiesca pe Corali'a....“

„Pe Corali'a... la via, par' cà se uitá mai desu si mai cu doru la mine.“

„Va fi intielesu, cà tu nu-lu voiesci!“

„Dar' bine, Corali'a 'lu voiesce?“

„Nu, prósta! Déca nu scie de voie, va trebui se scie de nevoie, càci este fata seraca, nu are unchiu bogatu, care se-o inzestrece, dupa cum ai tu pe unchiulu Vasilache.“

„Bine dici, — Furculici este betrânu, de-aceia nici nu-mi va fi pomenitu unchiulu despre elu.“

„Da, este unu sufletu de omu unchiu-teu Vasilache, mi-a fagaduitu, cà me va ajutá si pe mine cá se-i facu trusoulu Coraliei.“

„Cum? unchiulu vrea se cheltuiésca si cu Corali'a?“ esclamá Catincuti'a invidiósã.

„Nu te speria,“ replicà cocón'a Zamfira, „nu-mi va darui bauii, i-i voiu dá o politia si dobënd'a negustorésca de trei la suta pre luna.“

„Politia... d-ta, ha, ha, cu ce s'o platesci?“ rise Catincuti'a.

„Dar' prósta mai esti,“ esclamá cocón'a Zamfira superata de risulu Catincutiei, „cà sócr'a boeriulu Furculici voiu avé de unde se platescu.“

„Mama, mama!“ dîse Corali'a cu lacrimi in ochi, „chiar' déca nu m'asiu fi logoditu cu Traianu...“

„Logoditu?“ facù Catincuti'a si remase cu gur'a cascata.

„Vedi ast'a-i nebuni'a ei,“ observà cocón'a Zamfira cu amaratiune, „dîce cà s'ar' fi logoditu amëndoi in taina, cându a jocatu cotilonulu la balu.“

„Da, da,“ afirmà Corali'a cu focu, „si chiar' déca nu ar' fi asia, nici odata n'asiu suferi cá se insielati pe ceuv'a in folosulu meu!“

„Ce vorbe, Dómne ce vorbe! cum indrasnesci se mi-le arunci in fačia!“

„N'am gasitu altu cuvèntu mai potrivitu cá se esprimu ce'a-ce voiti a face cu domnulu Furculici.“

„Nu te intielegu vorbescu mai apriatu!“

„Ba dieu, nici eu nu te prea intielegu,“ afirmà Catincuti'a.

„Dici,“ se adresà Corali'a catra mama-sa, cà voiesci se iai bani dela domnulu Vasilache Cióca cá se-mi faci trusoulu, si ai de gându se platesci politia cându vei fi sócr'a lui Furculici. Cu alte cuvinte totu elu se platésca ce'a ce s'a cuperatu pentru mine, pe cându n'aveámu nici unu dreptu a dispune de starea lui. Cum voiti se numiti acestu lucru?“

„Asia, me mai faci si insielatória!“ strigà cocón'a Zamfira aprinsa si tremurându de ciuda. In acestu momentu cinev'a batù la usia.

„Éta-lu,“ dîse cocón'a Zamfira speriatã si incepù se-si tocmeasca coafur'a.

„Cine se fia?“ facù Catincuti'a furiósã.

„Intrati!“ strigà Corali'a.

„Ha, domnulu Furculici,“ esclamá Catincuti'a, întempinându ast'felu pe celu numitu, càci in adeveru erá domnulu proprietariu de la Ploiesci, care intrase pe usia insoçitu de onestulu domnu Vasilache Cióca unchiulu Catincutiei celu cu inima buna.

„Lu cunósce-ti? asia dara nu mai este de lipsa cá se vi-lu mai recomandã,“ dîse domnulu Vasilache.

„Sarutu mánile la cocón'a si la coconiti'a,“ incepù Furculici, „da, ne cunóschemu dela via.“

„Bene ai venit, domnule Furculici, te-amu asteptatu la balu cá se me joci,“ dîse Catincuti'a, cu tóte cà Vasilache i faceá mereu la semne cá se taca.

In Oratoriulu Claustrului.

„Dar' d.-t'a coconitia Coralia, nu dăci nimicu," se adresă elu catra ast'a, că se-i taie vorb'a Catincutiei.

„Scii pré bine că nu suntu dispusa a minti," respunde Corali'a.

„Vedeti!" isbucni cocón'a Zamfir'a ne mai putându se-si stapênésca ciud'a. „ce respunsuri dă, dar' scól'a, afurisit'a de scóla acolo a invetiatu tóte aceste... cum se le si dăcu, aceste farmasonerii. Asia se respunde me rogu dv., si apoi... dieu trebue se-mi versu anim'a se ve spunu totu..." acumu vediu semuele ce-i faceá Vasilache si tacu.

„Spue cocóna, spune," o indemnă Furculici sântiendu-se fôrte degagiatu facia de dispositiunea nemestesiugita a cocóniei Zamfir'a, „esté cu multu mai bine se ne esplicamu acum decátu cându ar' fi prea tardiu."

„Dar' se siedemu," dîse Vasilache.

Corali'a aduse scaune, toti se puseră josu, apoi se facu o mica tacere.

Cocón'a Zamfira nu se îndurà se vorbésca de frica se nu strice sev'a, ér' cei'alalti acceptáu respunsulu ei.

Dupa câtu-va tîmpu vediendu că paus'a se intinde prea multu, Vasilache incepù.

„Domnulu Furculici, proprietariu din districtulu Prahovei, pré stimata dómna, vrea se-ti faca onórea, de a se aliá prin casatorie cu cas'a d.-tale."

„Domnule Cióca," observà Furculici, „inainte de a pune acésta cestiuine, asiu dorí se amu mic'a esplicare, ce amu cerutu de la dómn'a Zamfira Moleanu."

„Domnule Furculici," dîse Corali'a rosîndu-se, dar' vorbindu cu multa decisiune, „mam'a nici odata nu ar' avé curagiulu că se-ti spuna adeverulu..."

„Coralia...!" amenintià cocón'a Zamfira.

„Te rogu, dómn'a mea, nu intimidá pre domnisiór'a fiic'a d.-tale, 'mi placu fetele curagióse; te rogu spune-mi dar' d.-t'a adeverulu," dîse Furculici, care erá unu barbatu de caracteru si se simtiá in adeveru totu mai tare atrasu catra Corali'a.

„Adeverulu este," esclamá dîn'a muntiloru, din ce in ce totu mai resoluta si decisa a speria pe Furculici, „cà suntemu atátu de serace, încátu n'avemu nici din ce se facemu trusoulu, fara de care nici o fata nu se póte maritá."

Toti incremenira la aceste vorbe in adeveru indrasnetie, toti, afara de unulu, si acestu unulu erá barbatulu pe care Corali'a 'lu judecase cu totulu falsu, erá Furculici.

„Cestiunea este delicata," incepù acest'a cu ochii luminati de o secreta multiamire ce-i umpluse sufletulu, „este si dorerósa pentru dv.... câtu pentru mine, 'mi pare bine, că sinceritatea domnisióriei me pune in positiune a ve declará, că trusoulu cu-totu ce va mai fi de lipsa, se va gasi la mine, că prin urmare nici vorba se nu mai fia printre noi de asemenea lucru."

„O, o, o Domnule," strigà cocón'a Zamfira si pâna se-si fi pututu Furculici dá séma de ce'a ce voia se faca i si luase mân'a si i-o sarutase, „su-

fletu nobilu!" mai adausè ea, apoi tacu cáci lacrimelile i incará vócea.

Corali'a erá uimita. Lovitur'a cu care crediuse a isbi in Furculici se intorsesè asupr'a ei. Portarea acestui barbatu, pe care-lu socotisè lipsitu de ori-ce cultura, i stórse fara de voia tributulu de respectu ce datorimu ómeniloru desinteresati si cu óre-care multiamire sufletésca se uità la elu.

„Prostulu," se gândi Vasilache in sine, „déca sciámu că nu-mi remâne nici macaru nisce procente negustoresci de la politi'a ce aveámu se-mi dea Zamfir'a, nu me mai t'apadámu."

Numai Catincuti'a nu se decise inca ce se faca, se-lu admire pe Furculici séu se rîda de elu.

„Ve lasu, că amu tréba" declarà Vasilache, care se sânti de-odata fôrte de prisosu in acésta societate.

„Vinu si eu unchiule," dîse Catincuti'a.

„Déca 'mi permiteti voiu reveni... mâne... totu pe acestu tîmpu," adausè Furculici si se sculà si elu că se plece. Nimeni nu-i respunsè. Mum'a ar' fi voitu se-lu indemne, ér' fiic'a se-lu oprésca de la executarea intentiunei anunsate,... dar' emotiunea in care se afláu nu le permise a gasi cuvinte potrivite pentru a esprimá intentiuneleloru.

Vasilache, Furculici si Catincuti'a plecara.

„Coralio," dîse cocón'a Zamfir'a dupa-ce trecuse câtu-va tîmpu in cumplita tacere.

„Mama," respunsè fat'a.

„Fi cu minte sufletulu meu," se rogà cocón'a Zamfira, „nu dá cu petiúrulu in norocu, cáci déca 'lu alungi de la tine, nu ó se se mai re'ntórca nici odata. Esti fata mare, ti-a venitu vremea se te mariti, se-mi respplatesci. Nu vedi câtu suntemu de lipsite si unde poti acceptá unu barbatu mai generosu decátu Furculici...?"

„Ah mama, mama nu-mi sfasiá anim'a, fericirea nu stà in bani."

„Nu dăcu nici eu că stà in bani, dar' cându pre lînga bogatia mai este si o inima buna, unu nume cinstitu... ah, ar' fi dieu pecatu de Domnedieu déca ai mai pregetá."

„Nu potu, nu...!"

„De ce se nu poti... nu te lasa hamorulu?"

„Mama nu-ti rîde de sântirea mea! Poti se ceri că se-o jertfescu fericirei d.-t'ale, ai dreptulu se-mi rupi anim'a din pieptu, se-mi beai sângele din acésta ticalósa de anima, dar' nu ti-e iertatu se-o calci in petióre."

„Coralia, inca odata te rogu fi cu minte, lumea nu este cum ti-o inchipuesti tu. Déca ai mai avé vre-o sperantia cu Traianu Mistrelu, te-asiu mai intielege, dar' elu este inchisu, si-apoi s'a logoditu, si-a risu de tine. Eu in loculu teu mi-asiu resbuná asupr'a lui, i-asiu aretá, că nu-mi pasa de elu."

„Nu-i dreptu, nu s'a logoditu!"

„N'ai auditu cu ce sigurantia spunea Catinc'a?"

„Multe spue ea, fara că se fie itóte adeverate."

„Se lasamu acésta disputa si respunde-mi la o intrebare, dar' respunde-mi cu sîntienie, cá si

cându ai face o promisiune, ai depune unu juramentu! Déca Traianu s'a logoditu in adeveru, esci gat'a a luá pre Furculici."

"Da, mama!"

"Bine, suntu multiamita."

Dupa prândiu, Catinc'a vení éra. Erá curiósá se afe, la ce se decisese Corali'a.

"Ti spui dreptu," dîse catra ea, „déca Furculici ar' fi numai cu cev'a mai tēneru, nu tí l'asiu lasá"

„Ferice de tine," respunsè Corali'a oftându.

„Ferice dieu," afirmà cocón'a Zamfira, „cà este copila cu minte!"

„Si adeca tu nu vrei se-lu iai, cu tóte cà te-a lasatu Traianu."

„Nu crede!"

„Nu? Fórté reu faci, — càci este adeveratu!"

„Ah, ce bine, unu mare, unu nespusu bine mi-ai face, déca ai poté convinge pre Corali'a.

„Scíi ce, haidemu la priveghiátu, se-lu ispitimu, càci e acasa, i-r. datu drumulu din arestu."

„Este nevinovatu!" esclamá Corali'a cu bucurie.

„Asia se dice," afirmà Catinc'a.

„Sciámu, ah, sciámu cà n'a pututu comite crim'a, de care erá invinovatítu."

„Sciái fiindu-cà ti-amu spusu-o eu. Dar' acumu nu este vorba de ast'a, ci de crim'a comisa in contr'a t'a," facù Catincuti'a cu o strîmbatura de nasu.

„Da, ar' fi comisu o crima, déca s'ar' fi logoditu cu alt'a," afirma Corali'a, „si dupa cum cealalta invinovatîre redicata in contr'a lui s'a aretatu mintiunósá, totu asia de neadeverata se va dovedí si ast'a."

„Esti tare incrediuta, drag'a mea," observà Catincuti'a, „déca vré-ti ve dovedescu chiar' astadi cà amu spusu adeverulu!"

„Cum?" întrebà cocón'a Zamfira.

„Vediéndu si facündu," replicà Catincuti'a, „dar' trebue se veniti cu mine la priveghiátu."

„Nu cređu cà acolo vomu aflá ce'a ce asia de multu asiu dorí se scimu," reflectà cocón'a Zamfira.

„Voiesci se-lu întrebi de-a dreptulu?"

„Asia de prósta me tii," esclamá Catincuti'a. Sciu cà fačia cu Corali'a nu ar' avea curagiulu a spune adeverulu, dar' 'lu voiú luá frumusielu cu vorb'a, asia încátu se va tradá fara se voiésca."

„Da, se va pune la taifas cu tine dinaintea sierciului tata-seu," observà Corali'a cu dispretiu.

„Se va pune nu se va pune ast'a-i treb'a mea," dîse Catincuti'a cu vóce tífnósá, càci i se scormonise veninulu, „déca vreti se veniti si se auditi bine, déca nu, ve-ti aflá mai târdiu si pace."

„De stricatu nu póte stricá," observà cocón'a Zamfira. „Mâne vine domnulu Furculici si asiu dá multu déca asiu poté convinge pe Corali'a, cà scirea despre logodn'a lui Traianu este adeverata. Nu sciu pe cine se întrebu la Riulacu, càci de asiu scí asiu bate telegrafulu."

„Cu telegrafulu nimicu nu ispravesci," dîse Catincuti'a. „Eu un'a celu puçinu nu m'asiu in-crede in respunsulu telegrafului. Alt'a este se audi cev'a din gur'a omului si alt'a se cetesci ce a scrisu cine scie ce functionariu.

„Se mergemu, dara!" decisè cocón'a Zamfira. Corali'a tresari, se ingalbení, dar' nu se opuse.

XXV.

Renunsiarea.

Cându se între pe pórtá cocón'a Zamfira, Corali'a si Catincuti'a se intēlnira cu omulu pe care Traianu 'lu tramise se duca depesi'a la telegrafu.

Omulu tieneá in mâna fói'a de hârtie pe care erá scrisu telegramulu.

Catincuti'a cu ochii ei de sierpóica zarí in data depesi'a si indraznétia cum erá se adresà catra portatoriu:

„Ce duci acolo?"

„O depesia!"

„De la cine?"

„De la Domnulu Traianu Mistrelu!"

„Éan' se vedemu ce scrie bietulu," si cu aste-i luá fói'a din mâna.

„Vinà de vedi si tu," dîse cu bucurie catra Corali'a, dupa-ce aruncasè ochii pe telegrama.

Corali'a cetí adres'a: „Directoru Talionu Riulacu" apoi cetí si teestulu, care dupa cumu scimu sunà ast'felu:

„Suntu liberu, nu vení mâne, ingropu pe tata-meu!"

„Vedi!" esclamá Catincuti'a, „directorulu erá se vina, cá se se intieléga si cu betranulu repusat... Acumu nu mai e de lipsa, càci mâne 'lu ingrópa. Mai vrea-i alta dovada, ori te multiamesci cu ast'a si ne potemu întórce."

Corali'a erá buimacita, nu respunde nimicu.

„Vréndu nevréndu, acumu trebue se ne urcamu la mortu," dîse cocón'a Zamfira, „se nu ne iá lumea la ochi.

„Ah, de ce nu-su eu intinsa pe scandurile cele negre," 'si dîse Corali'a, pe cându urcáu scar'a cea intortocata.

„Óre n'asiu poteá face si eu unu pasiu mai spre stâng'a, unu singuru pasiu m'aru scapá de tóte chinurile, de tóte indoielile, cumu l'a scapatu si pe sermanulu betrânu!?" se întrebà Corali'a cându ajunserà la locul de unde cadiusè bietulu Panaitu.

Petiorulu ei cá si atrasu de fatalitate se apropià de marginea cea îngusta, si trageá spre balustrad'a ce erá inca incovoiatá priu greutatea corpului betrânului prabusitu...

„Coralio," strigà cocón'a Zamfira care se urcá pe urm'a ei si care vediuse pornirea ei cea desperata. „Coralia!" repetà dēns'a cu o vóce plina de gróza, càci gâcise intentiunea ficei s'ale.

Corali'a se trezí la acestu strigatu repetatu 'i-si retrase petiorulu continuându a se urcá obo-

sita, dar' si Traianu 'lu audise si apucatu de o spaima fericitória alergă la capulu scarei, lasându singuru pre mortu.

Dupa-ce espediasse depesi'a, se cufunda-se in feliu de feliu de gânduri, in care Corali'a si cu Ulpi'a ocupău primul planu.

Acumu dupa-ce scapase de urmarirea, care i amenintiase onorea si intregulu seu viitoriu, dupa ce-si luase unu micu a-cont de resbunare asupr'a urzitoriului acelei mîrsiave urmariri, — cugetarile s'ale se întórseră firesce la dîu'a s'a, dar' totu-odata trebuia să se gîndesca si la Ulpi'a. 'Si repetă neincetatu acelea-si întrebări, pre care si le pusee inca la întórcerea s'a de trista memorie din Riulacu si nu erá in stare a-si dá unu respunsu, care se-lu satisfacsa.

Capulu i-se ameti de atát'a gîndire. Tocmai voia se deschidia érase usi'a dintre odai'a in care erá corpulu mortului, cá prin vederea remasitielor pamentesci ale reposatului se-si dea altu cursu meditatiuniloru s'ale candu audi de pe scara strigandu-se acelu nume, care-lu neliniscia atátu de multu.

Traianu tresari.

Dintru antáiu crediú, cá acele strigáte au fostu numai o nalucire a fantasiei s'ale supraesitate, dar' apoi, dintr'o singura saritura, esi afara la capulu scarei.

„Se te muti de-aici, domnule Traianu,“ cu aceste cuvinte-lu salutá Catincuti'a, care venia antáiu si nu mai avé se urce decátu numai vr'o dóne trepte pâna susu. Dar' fara a mai asceptá vre-unu respunsu, cá-ci exclamatiunea s'a neci nu erá facuta pentru a provocá unu respunsu, continuá in manier'a ei:

„Am cetitu depesi'a!“

„Ce depesia?“ întrebá Traianu, si cu fačia livida se trase la o parte cá se faca locu damelor, care intru ace'a sosisera in tinda. — Totu-odata se plecá mutu dinaintea Coraliei si a mumei s'ale.

„Depesi'a d.-t'ale,“ respunse Catincuti'a.

Traianu resaltá din positiunea s'a cea plecata si fiindu tocmai fačia 'n fačia cu Corali'a, — ast'a-i potú vedea espresiunea fisionomiei s'ale.

Erá dorerósa pentru dîns'a, cá-ci Traianu pareá prad'a unei mari nemultiemiri, bá am poteá díce indignatiuni.

In adeveru, amiculu nostru nu urá nimicu mai multu, decátu indiscretiunea si marturisirea negenata a Catincutiei, cá cetise cev'a ce nu erá destinatu pentru dîns'a, î-lu indigná, dar' se stapêni si nu díse nimicu.

Deschidindu usi'a locuintei s'ale pofiti cu o nóua si adênca inchinare pe dame se între.

„Am venitu prea curêndu, nu-i inca nimeni aici,“ incepú Catincuti'a.

Traianu voia se deschida usi'a spre odai'a unde jaceá mortulu.

„Lasa, domnule Traianu, déca permiti vomu siedeá aici, pâna voru veni preotii,“ díse totu Catincuti'a.

Traianu întrebá cu ochii pe cele lalte dóne dame si vediendu cá nici astea nu pré aretáu pofita mare se între la mortu, se oprí si asceptá pâna ce damele se asiediara, apoi se puse si elu pe unu scaunu.

Uitase de indiscretiunea Catincutiei. Inim'a i se bateá cu nespusa violentia in apropierea dînei s'ale

„Ce tristu e evenimentulu care mi-a procuratu fericirea de a ve vedeá in modest'a nóstra locuintia,“ díse elu apoi cu unu suspinu.

Corali'a-si întórse faci'a, cá se-si stérgea neobservata lacrimel care o podidira.

„Asia dieu, cum ne-amu despartítu, si cum ne regasimu,“ díse Catincuti'a cu o fačia, care, pentru cei care o cunosceá mai de aprópe, denotá inceperea unei actiuni. „Nici-odata nu voiu uitá cotilonulu de sambeta. . . . Mai spune si tu cev'a Coralia. . . . Domnulu Traianu este destulu de tristu, nu-lu mai intristá si tu!“

Corali'a nu respunse nimicu cá-ci erá atátu de emotionata încátu nu poteá se díca o vorba macaru.

„Vedi matusia cum tace,“ continuá Catincuti'a, „cu tóte cá pentru dîns'a cotilonulu presinta unu suveniru fórté dulce. . . .“

„Catincú . . .!“ facú Corali'a speriatá.

Traianu se uitá cându la un'a cându la alt'a din cele trei dame, cá si cându ar' fi voitu se gasésca unu spriginu prin alu cáruí ajutoriu se scape din zapacéla in care-lu aruncase ultim'a observare a negenatei.

Intielese, cá Corali'a ie comunicase promisiunile ce-si facuse ei reciprocu la cotilonu, asia încátu si mam'a Coraliei si Catincuti'a trebuiaú se scie, cá erá cá si logoditu cu dîns'a, dar' nu scia, déca acestu tainicu actu erá agreeatu de cocón'a Zamfira.

In zadaru i fura privirile, cá-ci nu potú cetí nimicu nici de pe fačia Coraliei nici de pe ace'a a cocónei Zamfira.

Amendóue steteá cu capetele plecate.

Traianu nu poteá deci vedeá, cá Corali'a erá prad'a celei mai grozave gene, pe cându mama-s'a tremurá de frica nespusa, cá nepóta-s'a Catincuti'a, prin vorbele ei o se-i strice rostulu, in locu cá se-ó scóta la limanu dupa cum i promise.

„De ce taci si d.-t'a matusica,“ reluá Catincuti'a.

„Ce se mai spui si eu,“ respunse mam'a Coraliei, — „lucururile triste le scimu si fara a le vorbí, ér' lucururile vesele nu mai suntu pentru mine.“

„Póte Par' interesá pre domnulu Traianu déca i-ai spune de domnulu Furculici, care a venitu se petiésca pe Corali'a,“ urmá Catincuti'a cu unu zimbetu superbu, care voia se díca „sciu eu ce facu de si aveti se ve speriatá.“

Cocón'a Zamfira se si speri cumplitu, totu asemenea si Corali'a, si amêndóue esclamará cá din o singura gura éra-si uniculu cuvêntu: „Catincú!“

Traianu inse cu o fačia din care se scursesee totu sângele la anima díse: „In adeveru acésta scire ar' fi fórté divertisanta pentru mine.“

Déca Corali'a si-ar' fi redicatu privirea in acestu momentu la elu, nu s'ar' mai fi indoitu de fidelitatea lui, — ea inuse uimita de cutezanti'a Catincutiei 'si tienù privirile pironite in podinele odaiei.

„Au venitu se-mi recéra cuventulu“; 'si dîse Traianu. „Da, ar' fi de buna séma o prostie mare din partea Coraliei, déca ar' respinge pe unu bogatu mosieriu de dragulu meu. Eu nu voiu poteá se-o portu prin trasura, se-i facu rochie dē metasa, se-i cumperu diamante si brilante. Dar' cu atātu mai bine, scapu si eu de indoiei si nimicu nu me va mai impededá se-mi aretu pe deplinu recunoscinti'a ce datorezu domnului Talionu si... Ulpiei.“

Pare-cà Catincuti'a facuse astadi unu pactu cu spiritele infernului de nimeriá totu momentele cele mai priincióse pentru promovarea plaaului ei.

„Ori se-lu intrebù de Riulacu si cum a petrecutu pe la domnulu directoru alu Patriei,“ reincepù Catincuti'a, apoi adausè cu malitia, „amu auditù cã domnulu directoru are o fata mare?“

„Da, are!“ afirmà Traianu cu tonu secu, cautându necontentu se prinda o privire din ochii Coraliei. Ea inuse erá aprópe se lesine de agitatiunea grozava in care o aruncasera spusele Catincutiei, si care prin urmare n'aveá nici poterea, dar' nici curagiulu, cá se dea esplicarile ce Traianu acceptá de la dēns'a. Mutismulu ei 'lu amari pâna in adēnculu sufletului.

Se nu ne miramu de ast'a. Dupa teribilele lovituri cu care-lu persecutasè destinulu, pierduse ace'a incredere in viitoriu, fara de care nu mai póte esistá nici credinti'a in poteri'e sale proprie, nici in bunavointi'a, ba nici chiar' in dreptatea altor'a.

„Este frumosica fat'a directorului?“ intrebà Catincuti'a.

„Mie mi-a placutu fórté multu,“ respunse Traianu cu amaru si atātundu mereu privirea s'a asupr'a Coraliei; si totusi nu surprinse ace'a tresaritura convulsivica ce-i percursè totu trupulu la acestu respunsu a lui.

„Se vorbesce cã te-ai fi logoditu cu ea,“ continuà Catincuti'a, vediēdu cã inaintasè asia de bine pe acēsta cale.

„Si v'ar' pareá reu déca ar' fi adevratu?“ dîse Traianu adresându-se de-a dreptulu çtra Corali'a.

„Domnule Traianu,“ incepù acumu cocón'a Zamfira, càci n'o mai rabdá anim'a se taca si nici firea ei nu-i permitea, cá se umarésca lucruri serióse aici in cas'a mortului cu o conversatiune aprópe frivolá, „domnule Traianu, te stimezu si prin urmare trebuie se-ti dau onórea adeveralui. Càci dupa mine este o onóre cându nu te sfiesci a spune cuiv'a adeveralu in façia, chiar' déca scíi, cá acestu adeveralu trebuie se-lu dóra.“

„Esti pré buna dómna,“ îngânà Traianu, sub impresiunea acestoru cuvinte, care-i anunçiau apropierea catastrofei.

„Corali'a te iubescè,“ reluà cocón'a Zamfira... „Oh, dómna mea!“ sioptí Traianu cu vócea inecata.

„Ah, matusica de ce-mi strici totu rostulu,“ esclamá Catincuti'a.

Corali'a inuse sentiēdu si ea apropierea catastrofei, redicà capulu, si ochii ei denotáu o firma decisiune de a nu siovai in minuutulu de estremu periculu.

„Te iubescè,“ repetà cocón'a Zamfira, „si mi-a spusu cã si d-t'a o iubesci.“

„Séu ai iubitu-o,“ observà Catincuti'a.

„Fà bine si nu me intrerupe,“ dîse mam'a Coraliei, vorbindu din ce in ce totu cu mai mare focu. „Pre temeulu acestei iubiri — nu voiescu se dîcu amoru, càci credu, cã sentiēmēntulu d-tale este sinceru si adēncu, nu focu de paie cá poreclitur'a de amoru, — pe temeulu acestei adeverate iubiri dara, cutezu a-ti spune vre-o dóue vorbe, care credu cã nu voru resuná neaudite de d-t'a. Sciu cã v'ati incredintiatu in taina la balu...“

„Si totu in taina s'a logoditu apoi cu fat'a directorului din Riulacu,“ erupsè Catincuti'a, pre care o mână necasulu.

Dar' nimeni nu reflectà la acēsta exclamatiune, — cocón'a Zamfira, Corali'a si Traianu eráu atātu de preocupati de gândurile lor, încātu deabia ar' fi observatu déca mortulu de-alaturi s'ar' fi sculatu.

„Am fostu si eu tēnera,“ continuà cocón'a Zamfira cu vóce emotionatá, „am cunoscutu si eu — amoru, da asia trebuie se dîcu, — si m'am maritatu dupa acelu barbatu care mi-a fostu dragu si caru'a i-am fostu si eu draga, de si parintii nu voiáu se me dea dupa elu. Dar' staruinti'a dragostei de sine, birni, càci credeti-me, ce'a-ce voi numiti astadi amoru, nu este altu nimicu decātu dragostea çtra sine, care te orbesce, de nu mai vréi se scíi decātu numai si numai de unu lucru, de inchipuitulu teu bine, si de placeri trecatórie. Domnule Traianu, d-t'a scíi cá fiic'a mea e seraca si cá mai trebuie se muncesci din greu, cá se-ti sustfi cas'a. Esti gat'a a o face, nu me indoiescu câtu-si de puçinu despre ast'a, dar' poti, puneti mân'a pre anima si respunde-mi: poti d-t'a astadi fi siguru cã vei invinge pedecile cele grele ce gasesci in cale-ti, astadi dîcu, càci astadi trebuie sè se hotarésca cu sórtea fiicei mele.“

„Pentru-ce atát'a graba,“ îngânà Traianu cu vócea stinsa, càci intrebarea Zamferei 'lu atinse tocmai unde-lu duriá mai tare.

Fiindu-cà mâne unu barbatu onestu, care iubescè pre fiic'a-mea póte cu mai puçinu focu cá d-t'a, dar' unu barbatu care este in stare a-i asigurá viitoriulu si a-mi dá si mie unu adapostu la vét'r'a s'a, acestu barbatu va veni mâne si va intrebá pre Corali'a: „me primesci de soçiu? ce se-i respunda?“ — „Ce-i va spune anim'a? facù Traianu. „Inim'a, inim'a! esclamá cocón'a Zamfira „pecatós'a de inima o trage in partea d-tale si...“

„Este dreptu, domnisióra Coralia,“ intrebà Traianu cu o lucrè de bucurie in privirea s'a.

Coralia răspunsă cu unu simplu dar' sincer „da“.

„Fiic'a mea va respinge pre domnulu Furculici, déca d.-t'a domnule Traianu nu-ti vei calcă pre inima si-i vei spune că unu omu cu miute care esti: iubit'a mea, suntu gat'a se moru pentru tine, dar' asiu fi unu omu incrediutu séu nesocotitu, déca asiu indrasni astadi a luá asupr'a-mi raspunderea cu care voiesce se me incarce mama-t'a, raspunderea si garauti'a pentru viitoriulu nostru, alu mamei nóstre, dar' mai vértosu ai copiiloru ce vomu aveá. Acumu inse,“ continuá cocón'a Zamfir'a cá-si inspirata, „me intorcú catra tine iubit'a mea Coralia, càci nici tu nu ai remâneá fara de raspundere, déca ai voi se legi sórtea domnului Traianu de a t'a. Ai audítu ce vorbesce lumea, despre dènsulu si fat'a directorului din Riulacu...“

„Nu lumea, eu v'am spus,“ o intrerupsé Catincuti'a.

„Nimicu nu este adevératu din vorbele astea, protestá Traianu.“

„Nimicu?“ facú cocón'a Zamfira, „mi-e téma cà te-ai pripitu cându ai dísu ast'a. Nu e fumu fara focu. D.-t'a ai fostu la Riulacu, óre-care interesu te-a condusu in cas'a directorului, spune, nu-i dreptu?“

„Ba da,“ trebuí se concéda Traianu cu privirea plecata.

„Crede-mi domnule Traianu, cà am avutu multu de a face cu lumea si cà o cunóscu pré bine,“ adause cocón'a Zamfira, apoi adresându-se catra fiica-s'a continuá, „ai audítu Coralia, cà domnulu Traianu are óre-care interesu cu directorulu bancii din Riulacu si pré bine 'mi potu inchipuí, care póte fi acelu interesu, dar' ast'a o vei scí si tu, cà-ci s'a vorbitu dejá despre numirea domnului Traianu in postulu de dirigentu la succursal'a Patriei. Acumu spune dreptu domnule Traianu, cà omu onestu ce esti: directotóru Patriei prin nimicu, dar' prin nimicu nu ti-a datu a intielege, cà ar' dorí se te ginerésca.“

Traianu se inrosí subita sub privirile scrutatórie ale Zamferei si ale Coraliei.

„Parol'a d.-tale de omu de onóre, cà nu-i asia cum d'ca eu?“ repetá Zamfir'a.

„Si chiar' déca ar' fi,“ îngâná Traianu.

„Déca ar' fi, dar' aici nu mai incupe nici unu déca, càci este, si fiindu asia trebue se scí Coralia, cà tu i-ai pierde viitoriulu, staruindu in dreptulu dragostei tale. Poti fat'a mea se iai asupr'a t'a o asemenea grea raspundere?“

Coralia atíntise ochii ei cei blajini asupr'a lui Traianu, care confusiata cautá se evite privirea ei.

Mam'a s'a aveá deci dreptate, càci alt' mintrea atitudinea lui Traianu n'ar' fi potutu fi ace'a a unui omu pocaitu, precumu erá in acestu momentu.

Vediéndu cocón'a Zamfira cà amèndoi, atátu Coraliea câtu si Traianu, stáu inca la cumpene, cà si cându ar' fi fostu apucata de unu estasu, alergá la usi'a dupa care jaceá repositulu Panaitu pe

catafalcu si deschidiéndu-o esclamá cu vócea plina de lacrimi:

„La pacea vecinica a acestui mortu ve conjuru se nu mai staruíti in starea cea sfortiata in care ve aflati; ér' tu repausatule, tu care ai adormitu in domnulu, midilocesce pre lângu tatalu celu cerescu, cà se nu esímu de aici cu anim'a in-doita... se nu remâia nici o urma de mintiuna séu de nepatrundere in inimele acestoru tineri...“ si cu astea se aruncá la peciórele cadavruului erumpèadu intr'unu plansu cu hohote.

Traianu sbuciumatu cum fusesé de la unu témpu incóce de sfasiatórie indoiilei, nu mai potú resistá si cu faci'a livida intorcúndu-se spre Coraliea i díse: „fi fericita si... uita-me!“

Coraliea tresarí si fara a raspunde lui Traianu.

„Hai mama... nu mai potu... moriu!“ díse ea catra cocón'a Zamfira, care se scoiá si alergá iute la dèns'a.

In acestu momentu incepú se vina lumea, ér' cocón'a Zamfira plecá cu fiic'a s'a si cu Catincuti'a, cà-ci i se facuse reu Coraliei de mirosulu tamâiei, dícea ea.

Traianu siedeá la capatâiulu tatalui seu si plângeá infundatu, dar' atátu de amarnicu încátu li se rupeá anim'a celoru ce-lu vedeáu.

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

Nóptea.

Se scobóra de pre déluri nóptea tainica si-adéncu,
Négra si 'nfiórátória cá-unu pustéiu de sub o stânca;
Si intru-o clipa lun'a-intréga o acopere in cétia,
Cátu gândesci cá-i unu cadavru rece si fara viétia.
Prin tufarile din lunca ninge-acuma cu urgie
Trosnindu alérga vèntulu preste sarbed'a câmpie
Si cicorile remase pe resore-'ti paru náluci
Cátu te sparii cá de iesme si 'ti vine se-ti faci cruci.
Pre-unu asia secretu de vreme 'mi tragu scaunulu la focu,
Privescu flacarile rosii cum se-'ncolacescu si jocu
Si pierdutu cu amintirea — ratacescu prin o viétia
Dulce si fara de gânduri...

Ce frumósu deminétia

Este si copilaria, dar' adese-ori resaru
Pre ceriu nori pre neaseptate, radii sórelui disparu
Si din di se face nóptea négra, rece cá unu iadu,
Trasnetele prin veduchuri scaparându in lume cadu;
Si 'n drumulu copilariei iesu necasuri si doreri
Cátu vediendu ce-ai ajunsu astadi — uiti cu totul ce-ai
[fostu ieri,

Sguduitu de ventulu sortiei, te trediesci unu mosiu betrându
Cu pleopele sbârcite si fara nadejdi in sénu,
Ce târdiu póte fi acum'a! uite se revarsa diori,
Dupa dealu cu intunecimea fugu si negrele fiori;
Si speranti'a cresce, cresce, cá si sórele pre ceriu
Nu urméza-a fi si mâne totu precumu a fostu si ieri...
O din colo de-asta nópte — stralucesce vecinicu di,
Si diu somnulu celu de mórte in viétia ne-omu tredí. —
Piei dar' nópte de necasuri si de lacrimi si doreri,
Se revarsa susu pre ceriuri diu'a sínteii re'nvieri!

V. B. MUNTENESCU.

Mestesiugulu de a face bani.

Crutiarea.)*

Mestesiugulu de a face bani nici decumu nu este mai greu decât mestesiugulu de a-i pastrá, déca i-ai câscigatu odata.

Dupa Franklin, calea catra avere este fórte simpla: „omulu se cheltuiésca mai puçinu, decumu câsciga — si averea trebue se-i crésca.“

Charles Dickens, unu scriitoriu anglesu, pune in gur'a unei persóne din scrierile s'ale urmatóriele cuvinte: „*Cine are unu venitu de 20 sterline (à 12 fl.) si cheltuiésce 20 sterline si 6 penny (à 5 cr.) este omulu celu mai nefericitu; cine inse are unu venitu de 20 sterline si cheltuiésce numai 19 sterline si 6 penny este omulu celu mai fericitu.*“

Românu lu díce:

„Cine cheltuiésce preste ce'a ce câsciga, n'are in casa mamaliga.“

„De!“ voru esclamá multi „scimu si noi ce însémna crutiare. Scimu cá déca crutia cinev'a, face avere.“

Fórte bine!

Cu tóte acestea ruin'a multor'a este o urmare, cá intielegu reu crutiarea. Cu alte cuvinte, multi credu cá sciu ce va se díca a *crutiá*, pre cându in fapta, nu intielegu de feliu acést'a lucrare intielépta.

Lips'a de a pricepe adeverat'a crutiare durere este fórte latita.

Mi se pare cá audu pre cinev'a suspinându: Eu am acuratu venitul ce-lu are vecinulu meu Jorgu si totusi elu pune pre fie-care anu câte cev'a de-o parte, pe cându eu me alegu totu cu datorii. Cum se póte un'a cá ast'a? Eu de buna séma sciu, ce va se díca *crutiarea*.

Se insiéla nenisorulu.

Probabilu, cá unulu cá acést'a se numera intre acei'a, cari se credu crutiatori, déca grijescu murerile de luminari, ori cojile de brânza, ori déca trage dela slugi câte v'a parale, ori cându facu alte lucruri ordinare, de rëndu. Nu! lucru ordinariu nu este crutiare. Ori nenisorulu meu se tiene de acei crutiatori, cari staruescu se capete unu lucru pretiosu in daru séu pre unu pretiu de nimicu, desbracându prin ast'a pre cinev'a de ródele muncii séu ale capitalului, — ori se crede cine scie ce crutiatoriu, déca ici-colo unde ar' poté crutiá diece parale crutia cincii, pre cari crede cá le poté rísipi in alte parti, — ori este din acei'a, cari 'si tragu dela gura atunci, cându muncescu, pentru a face chefu, cându se ducu la têrgu, ori dominec'a si in serbatoriu.

De totu gresita este asemenea crutiare.

Adeverat'u economu este acél'a, care cu unu venitu cesi-cev'a, póte trai fara se-lu cheltuiésca intregu.

Spre scopulu acést'a, hainele vechi omulu se le pótre cev'a mai indelungu, se amêne cumperarea

*) Din interesant'a conferintia tienuta de dl Petra Petrescu de 8 Oct. a. c. in Ploiesti sub titlulu de susu. A se vedé notitia néstra din nrulu trecut.

unui vestimentu nou, se-si prenoiésca o haina portata, sè se multiamésca cu mâncare mai simpla si, de siguru déca nu se intémpla cev'a neprevediatu, se pomenesce cu prisosulu doritu. Diece bani aici, unu leu dincolo crescu déca se punu cu dobênda. E dícala vechie: o suta cruceri facu unu fiorinu, séu o suta bani facu unu leu.

E posibilu, cá crutiarea adevrata nu se póte dobêndi fara óre-care deprindere. Cându inse cinev'a si-a insusitu acést'a vêrtute folositória, se convinge in curêndu, cá crutiarea intielépta fi casiana mai multa multumire, decâtu cheltuirea nesocotita, nebuna.

In contr'a rísipirei nebune, in contr'a crutiarei gresite se recomênda urmatórea medicina probata:

Déca bagi de séma, cá pe lãnga totu venitul bunu, ce ai, totusiu nu ajungi la prisosu, însémna-ti tóte cheltuiielele intru-o carticica, imparte-le in dóue rubrici: *trebuintióse* si *luxu de prisosu*.

De comunu rubric'a din urma va fi nease-menatu mai mare, cá ce'a de antãiu si fórte adese te vei convinge, cá la *trebuintióse* s'au crutiatu fórte multu pe cându la cele *de prisosu* s'a facutu prea multa rísipa.

Cu bani puçini, de obicei, póte cineva trai mai bine decumu credu cei mai multi bine situati.

Franklin obiceinúi se díca: *Nu ochii nostri proprii, ci ochii altor'a ne dăcu la ruina. Déca tóta lumea, afara de mine, ar' ji órba, atunci n'asiu mai întrebá de haine nóue si mobile frumóse.*

Cãtu adeveru nu se cuprinde in acést'a sententia!

Fric'a de gur'a veciniloru au ruinatu adesea familii fórte ciustite.

Se aude reflectându-se cu usiurintia cá: toti ómenii suntu liberi si asemeni. In anumitu intielesu, in teoria, fara indoicla acést'a este unu adeveru gloriosu, dar' ce privesce bogati'a, prax'a, viéti'a de tóte dílele, ne dovedesce nu numai cá nu suntemu egali, dar' cá nu suntemu nici liberi.

„Misielulu acél'a,“ 'si díce cinev'a „are stare de 100 mii, eu am unu venitu numai de 3000. 'Lu cunoscu decându erá cá degetulu, acumu se preface cá nici nu me cunósce. O se-i aretu cá nu me dau pre elu, o se-mi cumperu si eu cá si trasura — ba, ast'a nu-o potu face, dar' voiu inchiriá o birja si inca astadi me voiu plimbá pe sioséu'a pe care se plimba elu, si-i voiu dovedí, cá si eu suntu cá elu.“

Se insiéla, sermanulu.

Cá cinev'a este egalu cu altulu, nu se aréta in chipulu acést'a, cá este cu stare cá altulu, éra-si nu se póte documentá in chipulu acést'a, abstragându dela impregiurarea, cá cu ast'felu de ostentatiuni, adeca laudariosii, se pierde tẽmpu si bani si cá in sfêrsitu omulu se ruinéza, fara a fi impusulu cuiv'a.

Se luamu altu esemplu:

La jocu fat'a bocotanului Nitia pótra la gátu o salba de trei rënduri de galbeni mari. Smaran-

diti'a vecina-s'a totu un'a-i cânta barbatu-seu se cumpere si elu Ilencutii loru o ast'feliu de salba, cá se-i arete lui Nitia, cá nu suntu mai pre josu decátu elu.

Cu asemeni desiertatiuni nu ajungi la nimicu.

Marea multime nu trebuie se staruésca intru a imită modele si deprinderile celoru cu stare mai buna, din contra tóte se le întocmésca dupa poterile proprii, sè se întinda câtu îi ajunge straiulu (cerg'a), se-si reguleze cheltuielile dupa venitu si unu prisosu óre-care se-lu puna pentru díle negre.

Fara a fi profetu, poti sci cá, déca 'ti cheltuiesci totu venitul si nu te gândesci pentru díle negre, nici odata nu vei fi neatêrnatu in privinti'a baniloru.

Unulu, care e dedatu a-si multumi tóte poftele, se va simți fórte jenatu, cându va trebui sè se retiena dela unele cheltuieli nefolositorie. Ast'feliu de ómeni sórutescu de o jertfa déca 'si inchiriéza unu cuartiru cu mai puçine odai, déca au o mobila mai simpla, déca au slugi mai puçine, déca se restrîngu in portu, in haine, déca nu voru cercetá soareele, baluri, teatre, déca nu voru face caletorii de placere.

Hotarîti inse odata a depune la pastrare, sume câtu de micutie, chiar' acei individi remânu uimiti de bucuri'a, ce li-o causéza pastrarea. Paralaria vechia, hain'a din anulu trecutú mai tienu vér'a acést'a, dícu ei. O baie rece, o plimbare pe josu in aeru liberu e mai pretiósá decátu o baie din Elópatak, decátu o baie séu aerulu din Tusinadu, ér' o petrecere familiara i-se pare auru pre lângá o petrecere de teatru, séu pre lângá o soarea stralucita.

Mii de individi remânu seraci, dieci de mii 'si pierdu averea câscigata singuru din motivulu, cá traescu pe unu petioru prea mare.

Suntu unii, cari cheltuiescu mii de lei pre anu si abia ar' fi in stare se traiésca cu mai puçinu, pâna cându altii numai cu a diecea parte din sum'a acést'a traiescu cu multu mai bine, gusta mai multe placeri, pentru-cá in casa au o impar-tire mai buna.

Asia dara inca odata, omulu sè se restrînga in cheltuieli, — cine cheltuiése mai multu decátu câsciga alérge spre seracia. — se nu staruésca a insielá lumea cu esteriorulu seu, se nu se uite in gur'a ómeniloru, cari 'lu critica cá nu face cá dênsulu. Fie-care sè se acomodeze dupa venitele s'ale, din cari, la tóta întemplantarea, se puna *cev'a de-o-parte*.

Crutiarea séu economisarea este prim'a conditia a mestesiugului de a face bani.

Deosebitele institute de pastrare suntu infintiate anume pentru scopulu acest'a. Dreptu aceea nime se nu negliga a depune la aceste societati sumele de cari se póte lipsi. Urmarea va fi o adeverata binecuvêntare.

PETRA-PETRESCU.

A FI POETU...

A fi poetu însémn'a plânge
Fara se versi la lacrimiori,
Insémna anim'a a-ti frânge,
Si-a vrea adese cá se mori.

A fi poetu însémn'a geme
Cá turturic'a in pustiu,
Si totu-de-a-un'a a te teme
Cá vei fi mortu séu vei fi viu?!

A fi poetu însémna 'n lume
A-ti face crerii rîsu la toti,
A-ti face mare alu teu nume
Dar' nu la vii, ci la cei morti.

A fi poetu însémna éra-si
A fi unu singuru omu neunu,
Séu a-ti avé câti-va tovarasi
Ce-ti spunu, cá-i reu, cá-i bine-ti spunu.

In urma-a fi poetu, e taina
Ce-n lume n'o poti deslegá,
Cáci tuturoru esci vechia haina,
De-si le placu a te-mbracá.

TRAIANU H. POPU.

UNEI DÓMNA.

O! déca 'n lumea t'a de visuri
Nefericita te sêmtiesci,
Si foculu stînselorú surisuri
Cu mii de lacrimi 'lu platesci —

De ce nu díci adio gandirii
Ce te strepune 'n tîmpu trecutú?!

Tu n'ai potutu cá se ingropi
Iubirea t'a-'n morméntulu lui, —
A lacrimilorú t'ale stropi
Pre gróp'a lui au cursu destui...

La sfântu amoru deci te rechiemu
Revina ér' in lumea t'a —
De tine lipsa noi avemu...
A lumii esci, ... si-a ta-i lumea!..

G. Simu.

PRIMAVÉR'A MEA.

„Éta iérn'a vine éra!¹⁴
Glasuri tainice sioptescu,
Si pe locu vestmêntu de véra
Toti si tóte parasescu.

Paserile amutîra,
Numai corbii croncanescu, —
Vale, via câmpu, gradina,
Tóte éra 'ngalbinescu.

Pre ceriu norii de zapada,
Sórele acoperindu,
Se aduna in gramada,
Si pe josu lintiolu întindu.

Firea 'ntréga ér' jelesce,
Véntulu dorerosu oftându
Rîuletulu sioptesc:

„Vine iérn'a pre pamêntu!“ —
„Vine primavér'a vine!“
Fericitu respundu loru eu,
Decându me iubesci pre mine
Dulce ângerelelu meu!

Antoniú Bălibanu.

CALETOR'IA IMPREGIURULU PAMENTULUI

in optu-dieci de dîle.

De A. d'Ennery si Jules Verne.

PARTEA III.

Tabloulu 10.

Scar'a (trepte) uriasia la Kearney.

(Selbatacia. In stîng'a o stîncea uriasia, care se întinde pana in plafonulu scenei si forméza o scara (trepte) naturala; inaintea stîncei unu rîu, a carui albia se întorce spre drépt'a. Pinioli (pini) de amêndoue tiermurii. Totulu e acoperitu cu zapada; pe apa bucati mari de ghiatia, La peciorulu uriasiei scari unu tulipanu, alu carui trunchiu are o grosime de vre-o doue urme in diametru, si inaltîme de 10 urme, ramurile se inaltia intîndîndu-se preste rîu. In fundu munti inalti. Ceriulu e limpede, cá in dîle cîndu e frigu mare. Lumina cá in mîdiulu dîlei.)

Scen'a I.

Fogg, Archibald, unu sergentu, soldati, vinu pe scena

Arch.: Unde suntemu, sergentu?

Sergentu: O óra departe de fortulu Kearney, la scar'a uriasia.

Fogg: Unu locu de predilectiune, unde petrecu Indianii, precumu spuneái?!

Serg.: Asia e.

Fogg: Urm'a cea própseta in zapada nu lasa nici o indoiala, cá órd'a s'a îndreptatu într'aci.

Serg. (arata pre pamentu): Aci inase se imparte urm'a.

Archib.: Ce e asia dara de facutu?

Fogg: Ne impartimu si noi. Domniat'a, Archibald, se urmaresci tiermurulu rîului, ér' eu apucu in partea ast'a; domniat'a sergentu, se te întorei in fortu si se fii gat'a cu ómenii domnitale, de-a ne veni in ajutoriu la cea de-antîiu impusicatura. (Se suie pre scar'a stîncei in sus, ese.)

Serg.: Fórté bine, abia e unu marsiu de 200 pasi! (Ese cu soldatii.)

Arch.: Indata ce pusicatur'a va resuná, ne întêlnimu impreuna aci. (Ese.)

Scen'a 2.

Passepartout (vine cantându).

Passep.: Nimicu n'amu aflatu; — abia credi cá ai datu de o urma sigura si éra-si dispare in zapada! Dér' aci, aci suntu urme de petioru, cari nu suntu facute de indiani, — da, da, de siguru, au fostu ai nostri — au fostu aci! Nu e tîmpu de pierdutu, — iute éra-si la fortu, la loculu de întêlnire! (Vrea se íésa, resuna unu strigatu selbaticu din departare. Passepartout inmarmuresce.) Ce-a fostu ast'a? (Se uita in tóte partile giuru impregiuru.) Póte cá vre-unu Indiauu, care si-a facutu o gluma! — Pomulu ast'a predomina intrég'a regiune, — iute susu! — de colo de susu trebue se am o perspectiva limpede! (Se suie pre tulpinu si se uita impregiuru. Strigatu alu selbaticiloru, dér' de asta data mai aprópe, cá antîia data. Passepart. se uita pe scena.) Indianii ducu cu ei pre prinsonierii loru. — Iute la

fortu se aducu soldatii! — Prea târdîu! — Suntu incungiaratu — Ha! — Pomulu ast'a e scorburosu, — déca me voiu téri inauntru, prin deschidietur'a din cója potu observá bine totu si in casu de nevoia se dáu semualu prin impusicatura! (Se scobóra in scorbur'a pomului si dispare.)

Scen'a 3.

Aonda, Nemea, Capeteni'a Indianiloru cu órd'a s'a.

(Numerulu Indianiloru e mai mare, cá in tabloulu anterioru.)

Capeteni'a: Suntu toti reprezentantii tribului aci la unu locu?

Unu Indianu: Toti! Pana si cei caduti jertfa in lupt'a de eri!

Capeteni'a: Linisciti-ve, in curêndu veti fi resbunati!

Aonda: Déca a-ti decisu se ne omorîti, de ce întârdiati?

Nemea: Obosite si tremurându de frigu ne purtati incóce si incolu in chinurile grózei mortii! — Oh, áveti îndurare!

Aonda: Sfêrsiti odata cu noi amêndoue!

Capeteni'a: Déca e asia, ajunga-ve! — Aci poteti mori!

Aonda: Numai eu suntu vinovata! — Indestuliti-ve a me omori pre mine si daraiti sermanei mele sore víeti'a! (Ingenunchia.)

Nemea: Nu o ascultati! — ace'a-si sórte pentru amêndoue!

Capeteni'a: Cereti compátimire — dela mine? — Am avutu o sočia iubita, si copii buni si veseli, -- barbarii cei albi mi i-au smulsu dela anim'a mea si i-au omorîtu! — Tribulu meu a fostu celu mai puternicu si celu mai tare, — acésta mica céta de frati viteji este totu restulu ce a mai remasu! — suntemu urmariti cá nisce animale luate in góna de vênatori, isgoniti din livedile si luncile pe care marele Spiritu le-a binecuventatu pentru noi cu o fertilitate in floritóre! — In curêndu 'si va da sufletulu celu din urma Pavinu prin glóntiele crudiloru tirani, si voi cereti gratia?!

Aonda: Numai pentru ea!

Nemea: Nu, nu!

Capeteni'a: Sub umbr'a acestui arbore mori iubítulu meu fiu, omorîtu fara îndurare, si din acea dí aici aducemu pre toti acei'a din némulu vostru, pre cari marele Spiritu ni-i dá in poterea nóstra pentru espiarea acelei crime!

Aonda: Snteti in raticire, — noi nu suntemu Americane!

Nemea: Suntemu dintru-o tíera departata care cá si a vóstra langediesce sub stapênire straina.

Aonda: Ace'a-si sórte trista ne unesce, si in locu de a ne nimici, ar' trebui se ne spriginimu unii pre altii!

Capeteni'a: Amendoue aveti palid'a colóre, cá semnu urgisitu alu originei vóstre, si pâna cîndu unu Pavinu va oscilá inca securea s'a, pe-lea capului rasei vóstre va fâlfai sângerându la cingatorile nóstre!

Nemea (cade in brațele Aondei): Asia dara nu mai e nici o speranția, remăi sanetósă Aonda! Unu Indianu (anunciandu pe capetenia): Se apropia unu strainu!

Capetenia: E singuru?

Indianulu: Singuru!

Capetenia: Puneti-ve la pânda, pâna ce va ajunge in puterea noastră! (Indianii esu cu capetenia lor cu totu.)

Aonda (redica capulu): Cum? Nu mai e nimenia?

Nemea: S'au dusu, ce insemnéza acést'a?

Scen'a 4.

Cei dinainte, Fogg, mai târziu Sergentulu, soldatii, Archibald.

(Fogg apare pre unu coltiu de stânca intre tiermurii râului si intre scar'a uriasia.)

Fogg (se scobóra repede): Aonda!

Aonda: Suntemu scapate!

Nemea: Multiamita ceriului!

Fogg (cuprinsu de bucurie): Domniavóstra sunteti?! — Domniavóstra sunteti?! (pasiesce spre dame.)

Aonda (cu spaima): Tacere selbaticii pândescu giuru impregiuru.

Nemea: Si amicii nostri unde suntu?

Fogg: Stau gat'a. — ascépta numai unu semnalu din partea mea. (Vrea se dea o impusăcatura.)

Capetenia (s'a furisiatu spre Fogg si i smulge pe la spate revolverulu) Stai!

Indianii (navalescu din tóte partile asupr'a lui Fogg): Israra! Israra!

Fogg, Aonda, Nemea: Ah!

Unu Indianu (osciléza securea s'a pre deasupr'a lti Fogg, cá se-i despice capulu): Mori palidu animalu rapitoriu!

Capetenia (oprindu-lu): Stai! Lasati-lu pe sém'a mea!

Fogg (la o parte): O singura impusăcatura — si amicii nostri voru fi aci! (tare) Care e celu de-antâiu intre voi?

Capetenia: Eu suntu! Ce vréi? Vorbesci iute, — căci tēmpulu teu a trecut!

Fogg: Cātu auru ceri pentru cá se liberezi pre aceste dóue prinsoniere?

Capetenia: Cātu auru ceri tu, pentru cá se redái viéti'a fratiloru nostri omoriti de fratii tei albi?

Fogg: Asia dara e neimpatat'a t'a ura, pre care vréi se-o saturi?

Capetenia: Nu numai ura, — e setea de resbunare! — Si totu sângele rasei vóstre blastemate nu ajunge, cá se-o stinga!

Fogg: Nu-mi inchipuiamu, cá voi portati resboiu si cu femeile!

Capetenia: Nu-mi inchipuiamu cá cunósceti o atātu de frageda consideratiune! — Ne rapiti câmpu si padure, ne goniti de pre pamentulu parintiloru nostri, cá pre o turma vënduta, omoriti

copii nostri si intrebati, cá de ce ve urimu?! — Mórte inimiciloru nostri!

Indianii: Mórte!

Fogg: Atunci faceti se moriu!

Capetenia (posomoritu): Pasiesce colo in acelu locu! — Indata-ce umbr'a acestui arbore te va ajunge te va loví securea mea!

Aonda (incetu catra Fogg): Acolo cadíu fiulu seu!

Fogg (incetu): Oh, déca asiu avé arme, — o impusăcatura ar' fi de ajunsu cá se ve scape.

Aonda: Cum?

Fogg (tare si in batjocura): Securea ta? — In adeveru o arma — démna de unu ucigasiu lasiu! — Máu'a t'a va tremurá, sclavule, vrēndu a ucide pre stapânulu teu!

Capetenia: Stapânulu meu, tu? — In curēndu vei aflá, care dintre noi amendoi e mai puternicu!

Fogg: Hei bine, déca tu nu tremuri de fric'a mea, pentru ce nu cutezi a intrebuintiá arm'a ce o porti la brâu? Cu acestu revolveru am ucisu multi tovarasi miserabili de ai tei si aci — da, da, aci a fostu in locul acést'a, aci am culcatu la pamēntu pre celu din urma!

Capetenia: Aci?

Fogg: Erá unu fetiorasiu indrasnetiu, abia trecut de etatea copilarésca, fiulu unei capetenii, precumu spuneáu prinsonierii.

Capetenia (infuriându-se): Fiulu meu! — Si tu — tu ai fostu ucigasiulu lui?

Fogg: Oh, crutia-mi viéti'a, — strigá elu, — aibi indurare!

Capetenia: Minti! fiulu meu n'a cerutu gratia!

Fogg: Ha, ha, — fiulu teu jaceá in pulbere inaintea mea!

Capetenia: Minti!

Fogg: Mi-a imbraçiosiatu genunchii.

Capetenia (in cea mai mare furia): Minti!

Fogg: I-am dîsu sè se redice, — i-amu pusu revolverulu in peptu si i-amu tramisu unu glontiu in anima!

Capetenia: Mori asia dara, miserabile, precumu a moritu elu! (Scóte revolverulu si trage cocosiulu.)

Aonda si Nemea: (strigându): Ha!

Fogg (rece): Impusăca, suntu gat'a!

Capetenia: In anima! (Merge tîntindu incetu catra Fogg.)

(In acestu momentu o impusăcatura cade din arbore.)

Capetenia (lovitu striga): Vai! (cade.)

(Indianii se retragu ingroziti.)

Fogg (uimitu): Ce fû ast'a? — De unde veni acestu glontiu?

Aonda (incetu): Din arborele acél'a.

(Órd'a incungiura pe capetenia lor, unulu i pune degetulu pe rana.)

Unu indianu (ia revolverulu capeteniei): Inimicii nostri se lupta asia dara cu arme invidibile. Se vedemu déca oper'a noastră de resbunare nu reusiesce nici acumu. (Tîntesce asupr'a lui Fogg.)

Passep. (slobóde din arbore o a dóu'a impusătura, si culca la pamentu pe Indianu.)

Toti Indianii (striga): Israra! (Se retragu unu pasiu indereptu, si oscilându securile vreău se navelăca asupr'a lui Fogg.)

(Unu despartimentu de soldati cu sergentulu in frunte a aparutu pre scar'a uriasia.)

Sergentulu: Focu!

(Soldatii dău o salva asupr'a Indianiloru, dintre cari mai multi cadu; din tóte partile navalescu acumu soldati, pre scar'a de pre stânca si pre bolovanii de stânca ai riu-lui se vedu soldati catarându-se. Impusăcaturi se dău, o scurta incaierare, Indianii suntu facuti prinsonieri si culcati la pamentu.)

Arch. (catra Fogg): Semnalulu ne-a chieamatu tocmai la tēmpu, amice!

Fogg: Dér' cine l'a datu?

Passep.: (apare in arbore): Eu!

Toti (uimiti): Passepartou!?

Passep. (sare pre pamentu): In marime naturala, cu binevoitóra domniavóstra permissiune!

A onda (cordialu catra Fogg): Oh, amiculu meu, voiái se mori, cá se ne scapi pre noi!

Fogg (cu mân'a in semnu de negare, liniscitu): Nu, nu, — voiám numai se chiemu pre camaradii nostri, fiindu-că (se uita la orologiulu seu din buzunariu) — fiindu-că suntu dejá 3 óre si trebuie se intramu inainte de 10 óre in statiunea cea mai apropiata, cá se nu pierdemu trenulu ce merge la New-York!

(Cortin'a cade.)

(Va urmá.)

TÓMNA.

Nu mai este frundia verde,
Ochiulu omului câtu vede,
Tóte. tóte-a'ngalbenitu,
Cu tómn'a ce a sositu!

O! mândra-a fostu si placuta
Primavér'a cea trecuta;
Cându recugetu adi la ea —
Me cuprinde-o jale grea!..

Nu-i voiósa, nu mai cânta —
Nici paserea ce te-ncânta;
A 'ncetatu si ea-a cântá,
Cá natur'a-a farmecá... .

Totalu ce vedi e in giele...
Inca si ceriulu cu stele
Varsa picature dese,
Plangēndu vremile premerse... .

Inimiór'a inca are —
O flóre de recreare;
Ce îngâna cu amóre —
Inimile ardietóre... .

Flórea ácea luminósa,
Dintre flori cea mai pompósa,
E speranti'a ce nutresce
Ómulu — pâna cându traiesce... .

O! tu tómnua superata,
Nu-i sosí ei nici odata!
Câci pustia e viét'i'a
Fara flórea ei: speranti'a.

J. J. Ardeleanu.

Cronica. — Cursu de limb'a romana a deschisu in localitatile casinei militare din Timisiór'a dlu profesor de limb'a româna dela scól'a de cadeti de acolo Romulus Hauc'a pentru oficirii si cadetii din armata com. imp. si regala.

Cuvēntarea inaugurala tienuta in 9 Nov. st. n. a. c. a fostu ascultata cu multa atentiune si bine prinita de numerosulu publicu. De-ocamdata aceste prelegeri se tiēnu de dóue ori pe septemâna.

Unu ciclu de prelegeri publice va arangiá la Aradu in decursulu iernei directiunea asociatiunei aradane pentru literatur'a si cultur'a poporului românu.

Portretu-biografia. Reunimitulu artistu J. Soferu a esecutatu portretulu Regelui Romaniei intr'unu modu intru adeveru artisticu si demnu de admiratu. Portretulu se compune din litere, cari in totalitatea loru dau biografi'a regelui scrisa in limb'a româna.

M. S Regin'a Romaniei a scrisu inca o novela, „Fat'a lui Decebalu,” din care se va estrage subiectulu frontispiciului palatului Ateneului românu.

Hymen. Abia acum târdíu ne veni inveselitóri'a scire, cá distins'a nóstra colaborátora amabil'a si gentil'a domnióira *Emil'i'a Lungu*, — care din cea mai fragēda etate a cultivatu cu zelu atátu de mare si succesu atátu de frumosu literatur'a româna, — s'a cununatu in Timisiór'a cu domnulu *J. Puhalló* supra-tenente la artileri'a cesaro-regia. — Primésca tener'a parechia sincerile nóstre oftari de fericire statornica si viétia indelungata! — Fie in totu-de-a-un'a:

Dóue suflēte-o gândire,
Dóue inimi si-o sēmtfire!

La multi, multi, multi fericiti ani!!!

Dr. Aurelu Babesiu s'a numitu siefu alu lucrariloru chimice dela institutul patologico-anatomicu infiantiatu pre lānga facultatea de medicina a Universitatii din Bucuresci.

Arseniu P. Bunea, preotu archidieceasanu gr-catholicu si fostu directoru la scól'a granitiarésca din Vaid'a-rece, este numitu cá secretariu alu comitetului administrativu de fondulu scolasticu alu fostiloru granitieri din regimentulu românu I. si cá directoru supremu alu scóleloru granitiarésca cu locuinti'a in Sibiiu.

Necrologu. — Cea mai grea lovitura ce póte ajunge pre unu parinte, a avutu de-a indurá zelosulu preotu néosiu românu Constantinu Morariu din Cernautiu. In 27 Octomvre a. c. pe la 4 óre dupa amédiadi 'si pierdù pre scumpulu seu fiu Ciprianu, care prin chinurile cele mai grele, casionate de anghin'a diferitica, trecù din ácēsta viétia.

Condolentiēle nóstre scumpului nostru amicu si familiei s'ale multu-cercate. — Domnulu a datu

— Domnulu a luat! si Domnulu va dá si consolatiune animelor strivite de dorere!

La mormentu a doi romani. La 1 Noembrie a esitu tinerimea româna universitara din Bud'a-pest'a într'unu numeru fôrte frumosu la mormentu marelui mecenate românu, Emanuil Gozdu, unde a depusu stipendistii lui o cununa fôrte frumoasa. Cu acést'a ocaziune a esecutatu corulu tinerimei, care in est'-anu a câscigatu poteri insemnate, vre-o doue cântari funebrale si dupa ace' a rostitu dlu stud. phil. Valeriu Branisce o cuvântare fôrte potrivita in numele stipendistiloru. Dupa-ce au cântatu corulu „in veci pomenirea lui“, s'a dusu tinerimea in corpore la mormentu de curându repausatului preotu românu gr.-or. din Bud'a-pest'a Joanichiu Miculescu, unde asemenea a cântatu, ér' vorbirea a tienutu-o dlu stud. phil. Vasile Bolog'a. — Eráu într'adeveru momente misicátore, a vedé o mâna de Români adeverati la doue morminte, spre a-si depune omagie le loru, ér' in giurulu loru o mare de ómeni, cari toti steáu plini de curiositate, batându-si capulu, cá óre in ce limba „straina“ vorbescu — constatându apoi unii, cá e limb'a italiana.

Unu Romanu fêlicitatu de printiulu regentu alu Bavariei. „La Liberté Roumaine“ este informata, cá dlu I. Vermont, elevu alu scólei de Bele-Arte din Bucuresci, presentându-se la esamenulu de admisibilitate dela academi'a de pictura din Múnich, între 300 de concurrenti, dintre cari numai 10 au fostu admisi, tinerulu Vermontu a obtienutu celu mai briliantu succesu. Printiulu regentu alu Bavariei l'a fêlicitatu adresându-i cuvintele: „D.-t'a faci onóre fostiloru d.-tale profesori din Bucuresci, si te laudu pentru tablourile ce le-ai facutu.“

Jubileulu Papei. Oficiosulu vaticanulu „Moniteur de Rome“ publica program'a serbariloru, ce se voru arangiá cu ocaziunea iubileului Papei. Dupa acést'a programa Pontificele va primi la 31 Decemvrie deputatiunea comisiuniloru internationale pentru arangiarea serbariloru; la 1 Ianuarie va celebrá st. liturgie; la 2 Ianuarie in catedral'a San-Lorenzo se voru ceti poesile si discursurile ocazionale; la 3, 4 si 5 Ianuarie Pontificele va primi pre peregrinii italieni si straini; la 6 Ianuarie, urmatu de cardinali, diplomati etc. va deschide expositi'a iubileului; Domineca diu'a Bobotezii mai multi voru fi consacratu de sfinti, ér' Dominec'a urmatória va avé locu consacrarea fericitiloru.

Adenci betranetie. — In diu'a de 16 Octomvrie curentu, a incetatu din viétia, in comun'a Cojasc'a plas'a Jalomiti'a, judetiulu Dâmbovit'a, unu locuitoriu anume Oprea Stângaci, rudaru, in etate de 162 ani; elu erá cunoscutu de toti satenii din localitate, caror'a le povestiá din tîmpurile cele mai vechi. Numitul fiindu de o talia inalta, vîrst'a 'lu gârbovise atátu de multu încátu capulu ajunsese la midloculu corpului, cu tóte acestea erá sanatosu si umblá inca dupa hrana. Dintre copii facuti in

tîmpulu casatoriei sale, cea mai mare parte au incetatu din viétia in vîrst'a inaintata.

Casatori'a a dóu'a a preotiloru. Sinodulu episcopescu alu regatului Serbiei, dorindu a satisfacé unei dorintie generale a poporului serbescu, s'a ocupatu in sesiunea din lun'a Octomvrie a. c. si cu cestiunea casatoriei a dóu'a a preotiloru si, statorindu din parte-si necesitatea introducerei acelei'a, s'a adresatu in acésta cauza catra sínótele episcopesci ale besericelor ortodoxe resaritate romanesci, rusesci si grecesci — propunédu din parte-si introducerea acestei innoiri de caracteru puru disciplinariu.

Bancnotele de cate 10 fl. v. a. cu dat'a 15 Ianuarie 1863 se mai primescu numai pâna la 31 Decemvrie 1887 spre a fi schimbate, si anume la cele doue institute principale din Vien'a si Pest'a. La filiale se primescu numai la cerere desob'ta cu incuviintiarea consiliului generalu alu bancii austro-ungare. Dela 31 Decemvrie 1887 nu se mai primescu de locu spre schimbare ast'felu de bancnote.

O colectia de documente vechi — La librari'a fratiloru Siarag'a din Jasi, se afla o colectia fôrte bogata de o multime de documente si hrisóve domnesci, atátu pe pergamentu câtu si pe hârtia si anume: Eliasu I. 1447, Ehasiu II. 1448, Stefanu cel mare 1492, Petru Raresiu 1528, Bogdanu fiulu lui Stefanu 1576, Moisa Movila 1631, Vasile Lupu 1640, C. Cantemiru 1681 etc. Fie care insoçite cu sigilulu fie-carui Domnu, care le-a eliberatu. Precumu si o mare colectia de preste 200 pe hârtie in vechime de 200 de ani. Tóte aceste suntu rezervate pentru Academi'a Româna — unde mai bine voru fi pastrate.

Descoperiri archeologice romane. — De vre-o câtu-va tîmpu se facu in Triestu descoperiri archeologice române fôrte interesante. Cu ocaziunea demolarii mai multoru zidiri vechi, pentru-cá aerulu si lumin'a se póta strabate mai cu usuriintia in orasiu, s'au aflatu mai multe petrii mormentale române si mai multe acoperemente de sarcofage. Mai multi lucratori detera in adêncime de 1 metru preste o zidire româna fôrte bine conservata. Continuându-se sapaturile s'a datu preste trei odái a caroru padimentu in mosaicu este bine conservatu, mesurându in suprafaciá 4 metri cuadrati. O odaia representa in mosaicu pre câtu se póte de frumosu figur'a unui delfinu. Archeologii, cari au venitu la faci'a locului si-au datu parerea, cá au a face cu o villa romana, care a apartienutu unui patricianu. Totu cu acésta ocaziune s'a descoperitu si unu aquaductu, care se vede cá s'a estinsu dela movil'a din apropiere la villa. Cele mai multe dintre tievile aquaductului, fiindu pregatite din pamentu bine arsu, suntu bine conservate. Aparitiunea acestoru descoperiri fiindu pentru sciintia câtu se póte de insemnata, directorulu museului din Triestu a datu ordinu, cá sê se continue sapaturile.